

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Csefálvezés

Tárgy

72.5.948.2

Szerző: ~

Cím:

A főváros első nyilvános hadi-
emléke.

Idő

"1916"

Személy

Forrás:

A közöny.

Bp.

916. 19

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

A főváros első nyilvános hadiemléke.

— A Béke-kut ünnepélyes felavatása. —

Budapest, okt. 8.

Igy nevezik azt a szép szoborművet, amelyet ma délelőtt avatott fel a biboros-hercegprimás. A központi papnevelő-intézet egész kis városrészt épített józsefvárosi telkein s a komoly, nobilis architektúrájú épületek finom, zárt hatásu, nyolcszögletű teret zárnak be. Itt van az új kut, a béke kutja, ilyenemű szépségekben oly szegény városunknak kedves ajándék s új sikere *Ligeti Miklósnak*, akít a cenztochovai paulinus-emlékek látogattak, mikor a hála és kegyelet maradandó művét az ő művészetére bízta. Ahogy *Rott Nándor* prelátus-kanonok mondta: emlékezés akart lenni ez a mű a papnövelde itt átküzdött hosszú éveire és jele a hálának a fővárosi publikum szeretetéért. És emlékezés régi, nemes papokra, a magyar pálosrend ittvirágzására és bus, meghatott visszagondolás arra az időre, midőn a doktrinér császár akaratából az Egyház magyaros disze tépetten lefoszlott. A magyar pálosok rendjét akarta csendes gyásszal gyászolni az emlékmű, azt a kigyomlált magyar institúciót, amelyet emberi akarat mégsem tudott elpusztítani, mert benne az örökkévalóság krisztusi gondolata élt és él ma is, dus terméseket hajtva a pálosok méltó örökében,

a pesti papnevelő-intézetben. Így az Egyház győzelmi jele is ez az emlék és szerény oszlopnak készült, hogy jelölje a magyarok részvételét a krisztusi erkölcs harcaiban. És mert egy költői gondolat a magyarok védőasszonyát helyezte az emlék magasságába, most, amikor Szűz Mária a magyar remény és a magyar élet-halálharc és a békéért való szép emberi vágyak patronája, most ez a kőbifaragott gondolat el nem képzelt gazdaggá lett és az emlékezés szerény kutja a létért való ima kifogyhatatlan kutjává. Szünetlen, halk imádság susog a susogó vízben: Oh Asszonyunk, könyörögj érettünk! és messzi frontokról magyar szenvedések térnek ide üdülni vízén és holt magyarok lelkei térdelnek a két alázkodóan térdelő pálos-barátok mellett és a láthatatlan rózsafüzéreként övezik a kut karcsu oszlopát a végtelen imádság koszorú.

A béke kutját a cenztochovai csodatevő fekete Szűz Mária márványba faragott mása koronázza. Tóry és Pogány lapidáris románizáló architektúráján trónol a legendás kép, a pálosok hajdani kincsének képére áhitattal formált, és kétfelől két hatalmas paulinus térdel, lelkesek attól az eleven lélektől, amely a messzi, hódolt orosz földön ma is él a magyar pálosok odaverődött emlékeiben. Magyar fegyver vette vissza Cenztochovót, régi lengyel klastrom városát,

amely a pálosok patronájának ott-trónolása jogán már a mienk volt és talán ez a Lukács evangelista örökségéből a magyaroknak jutott rejtelmes ereklje hívta a magyar katonákat, mikor döngő hadiuton átlépték Oroszország határait. A paulinusok hitének ereje ime ma is él és a cenztochovai Madonna a magyar remények új kutfejéhez szállt, hogy mutassa népének a régi erkölcs és a régi erő boldog újra-éledését. Költői gondolat volt, hogy ezt a legendás képet választotta a művész műve koronájául és a misztikus vonatkozások Cenztochov és a magyar lélek között úgy megnövesztik az egyszerű kő jelentőségét, hogy mindig jelképe lehet annak az időnek, amikor nagy bajban boldog hittel borult arca Szűz Mária népe és a magasból az új élet sugara hullott reá hűsen és lázas fájdalokat csitítván.

—ml.

*

Ma, vasárnap, *Magyarok Nagyasszonyának* ünnepén avatták fel fényes ünnepség keretében a központi papnevelő intézet józsefvárosi bérházainak a *Lósy Imre-utcában* levő oktagonján a főváros első nyilvános hadiemlékét, a cenztochovói Szűz Mária szobrával ékesített Béke-kutat.

Az ünnep délelőtt 11 órakor kezdődött, de már jóval előbb gyülekezni kezdett a nagyszámu első elölkelő közönség. Az oktagon két főpontján egy-egy biborvörös sátor emelkedett a hercegprimás, a kormány tagjai, valamint a katonai, világi és egyházi méltóságok számára. A sátrak körül a meghívott

közönség foglalt helyet. Az oktagon környéke zászlókkal és virágokkal volt feldisztatva. A közepén emelkedő Béke-kut stílusos disze a nagy épülettömbnek. Az emlékmű főalakja a cenzsochovói Szűz Máriának magas oszlopon nyugvó, sűrke márványból faragott mellszobra, jobb- és baloldalt egy-egy pálosrendű szerzetes mélyed el buzgó imába, alant pedig a kut medencéje van. A szobor alkotói, *Ligeti Miklós* szobrászművész, *Tőri Emil* műgyegetemi tanár és *Pogány Móric* építőművész, akik a ház-csoportot is építették, fényesen oldották meg a reájuk bizott művészi feladatot. Az emlékmű oszlopán ez a régi magyar könyörgés olvasható:

«Nagy szived fényével — Lelked békéjével
— Hajolj a viharra; Égi trónusodból —
Tekints a magyarra!»

A másik oldalon:

«Jézus Fiad előtt — Könyörögj éreztünk; —
Mert ha nem cselekszed, — Egy lábíg elve-
szünk. — Magyarországról, édes hazánkról —
Ne felejtkézzél meg szegény magyarokról!»

A kut káváján:

«Minden reményünk csak Te vagy —
Szent Szűz Anyánk, oh el ne hagyj!»

Pont 11 órakor megérkezett *Csernoch János* bi-boros és hercegprimás, majd a kormány képviseletében *Jankovich Béla* vallás- és közoktatás-ügyi és báró *Hazai Samu* honvédelmi miniszter, akik a hercegprimással együtt a baloldali sátorban foglalták helyet. Körülöttük és a másik sátorban a többi közt ott volt: gróf *Csekonics Endre* királyi biztos, gróf *Széchen Miklós* udvarnagy, báró *Forster Gyula*, dr. *Lukács György* titkos tanácsosok, *Tőry Gusztáv*, *Rickl Gyula* és *Ilosvay Lajos* államtitkárok, báró *Karg János* tábornagy,

honvéd lovassági főfelügyelő, *Braun József* altábornagy, honvédkerületi parancsnok, *Bogáth István* altábornagy, Budapest katonai parancsnoka, a budapesti német különítmény tagjai, élükön *Braun Frigyes* századossal, *Frentiu Valér* lugosi görögkath. püspök, dr. *Mihályfi Ákos* tudományegyetemi rektor, dr. *Zubriczky Aladár*, a hittudományi kar dékánja, *Fejérpataky László*, dr. *Petrovics Elek*, *Radisich Jenő* és *Radisich György* muzeumi igazgatók, dr. *Mayovszky Pál* miniszteri tanácsos, a művészeti ügyosztály főnöke, *Breyer István* miniszteri osztálytanácsos, *Fazekas Ágoston*, Pest vármegye alispánja, dr. *Szegedy-Maszkák Aladár* udvari tanácsos, h. udvarnagy, *Báthy László* vikárius, *Kiss János* prelátus, *Molnár János* és *Machovics Gyula* prelátus-kanonokok, *Giesswein Sándor*, a Szent-István-Társulat alelnöke, *Hanauer Árpád* apát, *Novák Lajos* prépost, *Thuróczy Kornél*, az Irgalmasrend főnöke, *Pulszky Garibaldi*, *Bakos János*, *Zubriczky József* miniszteri tanácsosok, *Strausz István* legfőbb számvevőszéki tanácsos, *Túri Béla* pápai kamarás, *Malcsiner Emil*, *Zsembery István* ügyvéd, az Országos Katolikus Szövetség alelnöke, *Hindy Zoltán*, a Középponti Katolikus Kör igazgatója, lovag *Ember Károly* igazgató. Ott voltak továbbá a Budapesten levő szerzetesrendek képviselői, a összes fegyvernem tisztjei, az idegen államok képviselői közül *Netkoff* bulgár főkonzul, az arisztokrácia hölgyei csaknem teljes számban és az említettekén kívül több ezer főre rugó közönség.

A hatalmas tömeg elragadóan festői képet nyújtott, amelyet gyönyörűen színessé tettek a katonák a ragyogó uniformisai, a papok talárjai és a hölgyek pompásabbnál-pompásabb toalettjei.

A hercegprimást a papsággal *Hock János* jözzel-városi plebános fogadta, hogy a főpásztor a miniszterekkel helyet foglalt a sátorban, *Fricsay Rikárd* karmester intésére a honvéd-zenekar rázendített a *Szózatra* és magasan szárnyalt az ének: «*Hazának rendületlenül...*» Közben *Robicsék Ferenc*, a papnevelő intézet alkormányzója, ki annak idején a szobor felállítását kezdeményezte, a szobor elején felállított oltárhoz vonult és megkezdődött a mise. Mise alatt a zenekar régi magyar egyházi énekeket játszott s a zárt oktagonban hatalmas orgonaként zengett az ének: «*Magyarországról, édes hazánkról — Ne felejtkézzél meg szegény magyarokról!*»

Véget ért a mise és most a hercegprimás lépett az oltár elé s rövid fohász után körüljárva, megáldotta az emléket.

Ezután *Rott Nándor* dr. prelátus-kanonok, a papnevelő intézet rektora állott az emlék mellé és szép beszédben elmondotta az emlék történetét, annak magasztos rendeltetését, majd fölkererte a polgármestert, venné át azt a város őrizetébe.

Dr. *Bárczy István* polgármester meghatódottan köszönte meg a főváros közönsége nevében az első gyönyörű művészi hadiemléket és fogadta, hogy azt minden időközön át kegyeletes gonddal fogja a főváros megőrizni.

A szoborfelavató ünnep a *Himnusszal* véget ért. Történeti hűség kedvéért feljegyezzük, hogy a méltóságos, magasztos ünnepet *Lesskó János*, a Múcsarnok titkára rendezte, akinek a hercegprimás legmelegebb köszönetét tolmácsolta.